fill cultural layer that was more than 4.4 m thick and contained 17th–19th-century sherds of household pottery (Fig. 4), stove tile fragments (Fig. 4), glass shards from a bottle – vase, and clay pipe head (Fig. 5) was recorded.

Two test pits (a total of about 9.72 m²) were excavated at Šv. Mikalojaus St. 15 / Žemaitijos St. 8A. A severely destroyed 16th / 17th–20th-century, 2.4–3.17 m thick cultural layer was recorded. It was noticed that the ground's surface had been raised at least four times. Sherds of household pottery (Fig. 6), stove tile fragments (Fig. 7), a heel plate, and a fragment of a pair of pivoted scissors (Fig. 8) were discovered during the evaluation.

A 3.4 m² test pit was excavated at Pilies St. 4 and a 1.65–1.70 m thick, 16th–21st-century cultural layer was recorded. Early 16th–17th-century unglazed, green glazed, and polychrome glazed panel (*Blattkacheln*) and 'pot-shaped' stove tile (*Topfkacheln*) fragments were discovered (Figs. 9, 10, 11). Analogous tiles have been found in the Lower Castle in Vilnius. 16th–17th-century clay floor tile fragments, 16th–19th-century household pottery fragments (Fig. 9), and hand-forged nails were also found.

Two test pits (about 8.6 m²) were excavated at Vilniaus St. 25. A 1.15–2.35 m thick cultural layer from the second half of the 16th–20th centuries had formed at this site. Part of it had been damaged by various 19th–20th-century earthwork. Fragments of 17th–19th-century household pottery (Fig. 12, 13), pantiles, panel and 'pot-shaped' stove tiles, shards of glass artefacts, and a glazed clay whistle from the second half of the 19th century (Fig. 14) were discovered during the evaluation.

Two test pits (about 6.90 m²) were excavated at Žygimantų St. 10, 11, 11A and 16th–20th-century cultural layer horizons were recorded. In the 16th – early 17th-century the area was sparsely developed and could have been used for non-intensive agrarian activities. In laying paving, the ground's surface was raised several times. 17th–19th-century household pottery (Figs. 15, 16) and stove tile fragments were discovered.

Vaidotas Suncovas

Tyrinėjimai Vilniaus gatvėje 25

2010 m. birželio mėnesį atlikti archeologiniai tyrinėjimai Vilniuje, Vilniaus g. 25 esančiame sklype. Pagal istorinius duomenis, pastatas statytas 1881 m., o XIX–XX a. sklype buvo įvairios ūkinės paskirties statinių. Remiantis ankstesnių metų archeologiniais žvalgomaisiais tyrinėjimais, sklypo V dalyje iki XIX a. vyravo daržai.

Projektuojamos vandentiekio ir nuotekynės trasos vietos, mechanizuotai pašalinus mažai informatyvius bei XX a. suardytus sluoksnius iki 40 cm R sklypo dalyje bei iki 1 m V dalyje, ištirtos rankiniu būdu. Nesuardyti archeologiškai vertingi sluoksniai sijoti 4 mm tankumo sietu. Iš viso ištirta apie 35 m ilgio, 1–1,6 m pločio trasa bei 2 šurfai (1,6x1,4 m dydžio) suprojektuotų šulinių vietose. Bendras ištirtas plotas – apie 55 m².

Trasos vietose aptiktas nuo 1,7 iki 2,6 m storio kultūrinis sluoksnis (XX a. įkasimų vietose siekė iki 3,4 m). Viršutinius horizontus sudaro 7–8 cm storio asfalto danga arba iki 20 cm storio betonas, po kuria yra 10–12 cm storio akmenų grindinys, sudėtas ant 5–30 cm storio šviesiai gelsvo / balsvo rupaus niveliacinio smėlio.

1 pav. Perkasos V dalyje pjūvyje aptikta keramika. V. Suncovo nuotr.
Fig. 1. The ceramics discovered in the profile in the W part of the trench.

Pirmiausia trasa kasta nuo šulinio 1 vietos į sklypo V dalį. Ištirta 3,4 m ilgio atkarpa. Reljefas šioje trasos vietoje tolygiai kyla į viršų link V. Ši atkarpa archeologiškai informatyviausia. Po 8 cm asfalto danga atsidengė 10–12 cm storio akmenų grindinys (iš netašytų 10x25 cm dydžio akmenų), po kuriuo buvo 12–15 cm storio niveliacinis šviesiai geltonas / balsvas rupus smėlis. Po juo – iki 25 cm storio rusvos / pilkos maišytos žemės sluoksnis su pavienėmis smulkiomis raudonų plytų griuvenomis, molio fragmentais. Tai XIX a. II pusės – XX a. I pusės sluoksnis. Giliau buvo iki 12 cm storio rausvo nedegto molio sluoksnis bei iki 40 cm storio gelsvo rupaus smėlio, maišyto su rusva / pilka žeme, sluoksnis. Tai XIX a. I pusės – vidurio sluoksnis.

Trasos pradžioje 50 cm gylyje atsidengė iš PR dalies einanti 1x1,2 m pločio struktūra, kurią sudarė 5 cm storio balsvo skiedinio sluoksnis ir po juo esantis 4 cm storio rausvo molio sluoksnis. Struktūroje taip pat atsidengė iš P sienelės einanti ir su minėtu skiediniu surišta 20 cm ilgio, 12 cm pločio plyta; po skiediniu Š dalyje, rausvame molyje – 20 x 20 cm dydžio plyta ir R dalyje iš rausvo molio išlindęs 30 x 40 cm dydžio akmuo. Ši struktūra gali būti XIX a. vidurio statinio liekana.

Nuo 45 iki 84 cm gylio fiksuotas tamsiai pilkos / tamsiai rusvos žemės sluoksnis su pavienėmis smulkiomis griuvenomis, buitine keramika, zooarcheologine medžiaga. Šis sluoksnis pagal keramikos tipologiją ir morfologiją datuojamas XVII–XVIII a. Po juo, 82–130 cm gylyje buvo rytų link storėjantis griuvenų sluoksnis su raudono molio, plytų, smulkių akmenų, keramikos ir zooarcheologinės medžiagos fragmentais. Tai žemės paviršiaus ir po griuvenomis esančios ūkinės duobės viršaus užpylimas. Šiose griuvenose buvo XVII a. datuojamos keramikos fragmentų. Griuvenų lygyje trasos R dalyje taip pat užfiksuotas ir nuo 2 iki 20 cm storio maišytos tamsiai pilkos / geltonos / tamsiai rudos spalvos žemių sluoksnis. Po griuvenų ir minėtu maišytu sluoksniu, nuo 90 cm iki 1,9 m gylio

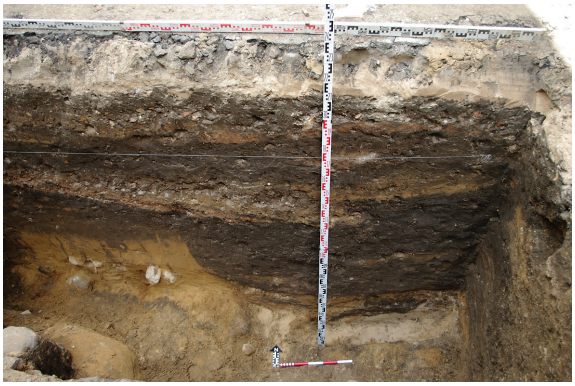

2 pav. Perkasos R dalies stratigrafija. V. Suncovo nuotr.
Fig. 2. The stratigraphy of the E part of the trench.

buvo tamsiai pilkos / juosvos žemės sluoksnis su XVI–XVII a. datuojamais keramikos radiniais (1 pav.), zooarcheologine medžiaga. Giliausia šio horizonto vieta, esanti R dalyje, gali būti interpretuojama kaip ūkinė duobė (2 pav.). Joje koncentravosi didelė dalis radinių. Po šia duobe fiksuotas iki 2,2 m gylio esantis su įžemiu maišytas juosvos žemės sluoksnis. Įžemis – geltonas smėlis ir balsvas su rieduliukais smėlis pasiektas 2,2 m gylyje ūkinės duobės vietoje, o atkarpos V dalyje – 1,6 m gylyje. Virš įžemio buvo iki 20 cm storio šviesiai rusvo smėlio sluoksnis be radinių.

Nuo 3,4 m iki 5,5 m į V esančioje atkarpoje fiksuotas iki įžemio (kuris buvo pasiektas 1,7 m gylyje) einantis įkasimas su suverstomis XX a. vidurio statybinėmis griuvenomis.

Likusios trasos dalys V pusės link yra gana vienodos sudėties, tačiau su dažnais suardymais. 15 m į V nuo šulinio 1, 2 m gylyje aptiktas XX a. pradžios vamzdis, o 80 cm gylyje – XX a. pradžioje iš plytų sumūrytas vandentiekio šulinys. Be viršutinių asfalto, akmenų grindinio ir niveliacinio smėlio sluoksnių, fiksuoti trys pagrindiniai kultūrinio sluoksnio horizontai. Pirmąjį sudaro nuo 20 / 25 cm iki 1 / 1,8 m einantis maišytos rudos / pilkos spalvos žemių sluoksnis su pavienėmis griuvenomis, XVII–XX a. datuojamais radiniais, zooarcheologinės medžiagos fragmentais. Po juo eina 20–80 cm storio juosvos, kiek humusingos buvusio dirvožemio / daržų žemės sluoksnis su pavienėmis smulkiomis griuvenomis, XVII–XVIII a. buitinės keramikos, zooarcheologinės medžiagos fragmentais. Įžemis – geltonas smėlis arba balsvas / šviesiai rusvas rupus smėlis su rieduliukais fiksuotas 1,5–2,2 m gylyje. Virš įžemio buvo 2–42 cm storio šviesiai rudas smėlis be radinių.

Suprojektuotų šulinių vietose tyrimų metu ištirti du 1,4x1,6 m dydžio šurfai. ***Šurfo 1*** vietoje po 10 cm betono ir tame pat lygyje esančio 8 cm storio asfalto danga atsidengė iki 12 cm storio akmenų grindinys, po kuriuo iki 20 cm gylio buvo pilkos maišytos žemės sluoksnis. Šurfo V dalyje, po akmenų grindiniu iki 60 cm gylio fiksuoti mūro iš akmenų ir plytų fragmentai. Mūryta rusvu smulkiu skiediniu su smulkiais akmenėliais. Plytos rausvos spalvos. Šioje šurfo dalyje nuo 20 cm iki 60 cm gylio buvo pilkos / rusvos žemės sluoksnis su smulkiomis griuvenomis. Po juo 50–130 cm gylyje atsidengė pilkos žemės sluoksnis su pavieniais angliukais – įkasimas. 78–90 cm gylyje fiksuotas šviesiai rusvo smėlio sluoksnis, po juo 90 cm gylyje įžemis – geltonas vidutinis smėlis.

Šurfo Š dalyje po viršutiniais horizontais atsidengė jau minėtas iki 10 cm storio pilkos / rudos maišytos žemės sluoksnis su pavienėmis griuvenomis. Po juo fiksuotas 30–90 cm storio maišytos tamsiai pilkos / rudos spalvos sluoksnis – užpylimas su smulkiomis griuvenomis, molio fragmentais. 90 cm gylyje po užpylimu šurfo Š sienelėje atsidengė netvarkingas raudonų plytų ir akmenų mūras. Plytos

rištos rausvo molio skiediniu. Sprendžiant pagal stratigrafiją, mūras datuojamas XIX a., plytos yra antrinio panaudojimo. Norint išsiaiškinti šios konstrukcijos paskirtį, reikėtų ištirti didesnį plotą Š kryptimi. Šurfe aptikti mūrai išsaugoti, dugnas užpiltas geltonu smėliu. 1,8 m gylyje fiksuotas įžemis – šviesiai rusvas / balsvas smėlis su rieduliais. Ant įžemio aptikti ir tarsi akmenų grindinio fragmentai su pavieniais molio ir smulkiais plytų nuolaužų fragmentais.

Šurfo 2 vietoje po 12 cm storio akmenų grindiniu atsidengė iki 15 cm storio šviesiai geltono niveliacinio smėlio sluoksnis. Po juo iki 60 / 65 cm gylio fiksuotas pilkos / rudos maišytos žemės sluoksnis su smulkiomis griuvenomis. Po juo tarp 65–70 cm ėjo maišyto geltono smėlio su pilka / ruda žeme tarpsluoksnis. Giliau, iki 95 cm buvo pilkos / rudos spalvos sluoksnis su pavieniais XVII–XVIII a. datuojamais buitinės keramikos fragmentais, zooarcheologine medžiaga. Įžemis – geltonas vidutinis smėlis pasiektas 1,3 m gylyje. Virš jo fiksuotas 10–20 cm storio šviesiai rusvos spalvos smėlis be radinių.

Tirtose sklypo Vilniaus g. 25 vietose galima išskirti kelis veiklos etapus. Kultūriniai sluoksniai čia formavosi nuo XVI a. Antropogeninė natūralių sluoksnių transformacija ir pritaikymas daržams, sodams, kitoms žaliosioms zonoms nuo XVII a. sklypo V dalyje. Čia iki XIX a. vyravo neintensyvi agrarinio pobūdžio veikla. Sklypo R dalyje kultūriniai sluoksniai formavosi nuo XVI a. ir yra būdingi miestų kiemų gyvenamajai aplinkai, kur kaupėsi įvairūs antropogeninės veiklos produktai. XIX a. sklypo R dalis pradėta intensyviai keisti, čia vyko palei Vilniaus gatvę buvusių mūrinių statinių griovimas, naujų statymas. Kieme galėjo būti išplūkto molio danga. XX a. sklypas pradėtas smarkiai ardyti, tai susiję su gyvenamųjų pastatų statyba. Kiemo paviršius lygintas, sudėtas akmenų grindinys, vėliau kiemas išasfaltuotas. Archeologiniai tyrinėjimai Vilniaus g. 25 sklype rodo, jog čia esama nesuardytų ir archeologiškai vertingų XVI–XVIII a. sluoksnių. Fiksuoti ir du XIX a. datuojami mūrinių statinių fragmentai, kurie buvo išsaugoti.

The field evaluation at Vilniaus Street 25

In June 2010, due to the proposed installation of a water line, a rescue evaluation and excavation (a total of 55 m^2) was conducted at the courtyard of Vilnius St. 25. The 1.7–2.6 m thick urban cultural layer consisted of 5–10 horizons including fill soils and other features (Fig. 2). More than 700 16th–18th-century potsherds and zooarchaeological materials were found (Fig. 1).

According to the historical data, urbanization and construction work have occurred at this site since the second half of the 19th century. Previous watching briefs and test pits have shown that the W part of the site was probably used for gardening.

The site revealed that the earliest cultural deposits started to form in the E part in the 16th century. The finds are characteristic of storage pits and tip sites. The stratigraphy and deposits in the W part are characteristic of the cultivated plots/soils and gardens that began to be tended in the 17th century.